

EIROPAS PARLAMENTS

2009 – 2014

Kultūras un izglītības komiteja

31.1.2011

DARBA DOKUMENTS

par politikas uzdevumiem un budžeta resursiem ilgtspējīgai Eiropas Savienībai
pēc 2013. gada (Politikas uzdevumu komiteja)

Kultūras un izglītības komiteja

Referents: *Cătălin Sorin Ivan*

DT\854239LV.doc

PE456.827v01-00

LV

Vienoti daudzveidībā

LV

1. ES budžets un ikgadējā budžeta procedūra

No ES budžeta tiek segti visu ES iestāžu izdevumi attiecīgajā gadā. Tajā ir noteikti ienākumi un izdevumi, uzskaitīti visi pasākumi, kas jāfinansē, un noteiktas kopējās naudas summas un pieejamais personāls.

Līgumos ir noteikti ES izdevumu ierobežojumi. Ņemot vērā ka ES gada budžetā nav pieļaujams deficīts, katru gadu ienākumiem jāsedz visu pasākumu izmaksas. Šie ienākumi nāk no trim galvenajiem avotiem:

- muitas nodokļiem,
- daļas no katras dalībvalsts saskaņotās pievienotās vērtības nodokļa (PVN) bāzes,
- papildus iemaksām no dalībvalstīm, pamatojoties uz to nacionālā kopienākuma (NKI) apjoma.

Ar ikgadējo budžeta procedūru nosaka ES izdevumu detaļas robežās, kas noteiktas nemainīgā daudzgadu finanšu shēmā. Par ikgadējiem izdevumu plāniem notiek sarunas starp Parlamentu un Padomi, pamatojoties uz Komisijas priekšlikumu.

Kopš Lisabonas līguma stāšanās spēkā Parlaments un Padome ir īstēni likumdevēji attiecībā uz visu budžetu. Padomē un Parlamentā ir paredzēts tikai viens lasījums, un kādreizējā obligāto (lielie, lauksaimniecības izdevumi) un neobligāto izdevumu (gandrīz visi pārējie izdevumi) izšķiršana ir atcelta.

2. Kultūras un izglītības komiteja budžeta pozīcijas

Kultūras un izglītības komiteja ir atbildīga par aptuveni 65 budžeta pozīcijām, kas kopumā veido ap 2 miljardu EUR gada budžetu, t. i., aptuveni 1,8 % no ES kopējā budžeta. Lielākā daļa ir ietverta daudzgadu finanšu shēmas 1.a izdevumu kategorijā „Konkurētspēja izaugsmei un nodarbinātībai”, taču ievērojamas summas ir ietvertas arī 3.b izdevumu kategorijā „Pilsoniskums” un 5. izdevumu kategorijā „Administrācija”.

Izdevumu prāvāko daļu veido 7 daudzgadu finansējuma programmas. Šīs programmas ir politiski labi redzami ES politikas veidošanas elementi, kas ir tuvi pilsoņiem un bieži ir ļoti populāri (piemēram, „Erasmus” studentu mobilitātes pasākums, kas ir daļa no mūžizglītības programmas, kā arī pasākums Eiropas kultūras galvaspilsētas, kas ir daļa no programmas „Kultūra 2007”).

3. Daudzgadu finanšu shēma

Daudzgadu finanšu shēmā (DFS) ir noteiktas maksimālās summas („robežas”) pēc plašām izdevumu kategorijām („kategorijas”) skaidri noteiktam laika posmam. Būtībā tas ir daudzgadu izdevumu plāns visiem ES izdevumiem, par ko vienojas Parlaments un Padome.

Līdz Lisabonas līguma spēkā stāšanās brīdim DFS (kādreiz — „finanšu plāni”) noteica ar Parlamenta, Padomes un Komisijas iestāžu nolīgumiem. Būtībā tās bija politiskas vienošanās, un tām nebija tāds pats juridiskais spēks kā tiesību aktam, par ko pieņemts koplēmums. Piemēram, pašreizējās DFS 2007.–2013. gadam pamatā ir 2006. gada 17. maija Iestāžu nolīgums (IN) „par budžeta disciplīnu un pareizu finanšu pārvaldību”¹.

Ar Lisabonas līguma stāšanos spēkā DFS ir kļuvušas obligātas. Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 312. pantu Padome pieņem regulu, kas uz pieciem gadiem nosaka daudzgadu finanšu shēmu, pēc tam, kad ir saņēmusi Eiropas Parlamenta locekļu vairākuma piekrišanu.

Līdz 2011. gada 1. jūlijam Komisijai jāiesniedz savi priekšlikumi nākamajai DFS. Komisija 2010. gada oktobrī publicēja *Paziņojumu par ES budžeta pārskatīšanu* (COM(2010)700), izklāstot dažus jautājumus saistībā ar ES budžetu nākamajai shēmai un turpmāk.

4. Politikas uzdevumu komiteja

Īpašā komiteja ilgtspējīgas Eiropas Savienības politisko uzdevumu un budžeta resursu plānošanai laikposmam pēc 2013. gada (Politikas uzdevumu komiteja) tika izveidota 2010. gada jūlijā, piešķirot pilnvaras uz vienu gadu.

Politikas uzdevumu komiteja ir atbildīga par:

- Parlamenta politisko prioritāšu daudzgadu finanšu shēmā pēc 2013. gada gan likumdošanas, gan budžeta jomā noteikšanu;
- ES vajadzīgo finanšu resursu aprēķināšanu, lai sasniegtu tās mērķus un īstenotu politikas virzienus no 2014. gada 1. janvāra;
- nākamās daudzgadu finanšu shēmas darbības ilguma noteikšanu;
- saskaņā ar šīm prioritātēm un mērķiem struktūras nākamajai daudzgadu finanšu shēmai ierosināšanu, norādot ES galvenās darbības jomas;
- pamatnostādņu iesniegšanu orientējošam resursu sadalījumam starp dažādām daudzgadu finanšu shēmas kategorijām un šajās kategorijās atbilstīgi prioritātēm un ierosinātajai struktūrai;
- saiknes starp ES budžeta finanšu sistēmas reformu un izdevumu pārskatīšanu precizēšanu, lai nodrošinātu Budžeta komitejai stabilu pamatu sarunās par jauno daudzgadu finanšu shēmu.

Īsi sakot, Politikas uzdevumu komiteja sagatavos Parlamenta nostāju sarunās par jauno DFS. Tā sniegs ziņojumu 2011. gada jūnija plenārsesijā un apskatīs tādus jautājumus kā nākamās DFS ilgums, struktūra un elastība, kā arī jautājumu par to, kādā mērā ES izdevumus pamato pierādāma „Eiropas pievienotā vērtība”.

¹ OV C 139, 14.6.2006.

Katra pastāvīgā komiteja ir aicināta izstrādāt atzinumu Politikas uzdevumu komitejai. Politikas uzdevumu komitejas iepazīstināšana ar ziņojuma projektu ir paredzēta (divās daļās) 17. martā un 7. aprīlī, un balsošana ir plānota 26. maijā.

a) **Struktūra (un elastīgums)**

Komisija

Iepriekš minētajā Komisijas Paziņojumā par ES budžeta pārskatīšanu ir norādīts, ka esošās DFS ir pārmērīgi neelastīgas, jo DFS un programmas ne vienmēr ir spējušas reaģēt uz politiskām prasībām un mainīgiem apstākļiem. Tajā uzsvērts, ka „jāatrod pareizais līdzsvars starp prognozējamību un svarīgajiem mērķiem — elastību, nosacītību un samaksu uz rezultātu pamata, kā arī starp vienkāršošanu un kontroli, kas ir nepieciešama pareizai finanšu pārvaldībai”.

Komisija norāda, ka, budžets, kura struktūrā un sadalījumā ir atspoguļotas ES politikas prioritātes, sniedz acīmredzamas priekšrocības. Tajā ir piedāvātas divas pārstrukturēšanas iespējas:

1. samazināt izdevumu kategoriju skaitu no sešām uz trim un izņemt apakškategorijas, vai
2. organizēt budžetu atbilstīgi „Eiropa 2020” stratēģijai arī ar trim izdevumu kategorijām, kā iepriekš, un ar četrām apakškategorijām.

Politikas uzdevumu komiteja

Politikas uzdevumu komitejas Diskusiju dokumentā par *elastību DFS laikposmam pēc 2013. gada* (referents: *Salvador Garriga Polledo*) ir sniegti komentāri par Komisijas ierosinātajām iepriekš minētajām iespējām:

1. ievērojami palielina elastību, tomēr tiktu samazināta politiskā redzamība un pārredzamība;
2. Komisijai jāsniedz sīkāka informācija par dažādu politikas jomu sadalīšanu pa dažādām „ES 2020” apakškategorijām, jo DFS elastība lielā mērā ir atkarīga no tā, kā tiks veikta šī sadalīšana.

Kultūras un izglītības komiteja

Šobrīd lielākā daļa Kultūras un izglītības komitejas budžeta pozīciju ir ietverta 1.a izdevumu kategorijas „Konkurētspēja izaugsmei un nodarbinātībai” un 3.b izdevumu kategorijas „Pilsoniskums” dažādās apakškategorijās (katrai no Eiropas skolām, par ko ir atbildīga Kultūras un izglītības komiteja, ir sava budžeta pozīcija, tas pats attiecas arī uz Valdi, kas iekļauta 5. izdevumu kategorijā „Administrācija”).

Budžeta kategoriju un apakškategoriju skaita samazināšana palielinātu elastību un palīdzētu pārvietot līdzekļus starp izdevumu kategorijām. Pieredzē ar 3.b kategoriju ir bijušas grūtības,

kas radušās, kad mazā apakškatērijā tiek apvienotas daudzas diezgan mazas programmas: ir sarežģīti palielināt veiksmīgo programmu finansējumu vai pārvietot līdzekļus no programmām, kurās finansējuma apgūšana ir bijusi mazāka, nekā tika prognozēts. Īsumā, vajadzētu izvairīties no mazām apakškatērijām.

b) Ilgums (un elastīgums)

Saskaņā ar Līgumu DFS jānosaka vismaz uz 5 gadiem. Pēdējās trīs DFS tika noteiktas 7 gadu periodam.

Komisija

Komisijas paziņojumā ir apsvērtas šāds iespējas:

- **5 gadi** (priekšrocības: palielināta spēja atspoguļot jaunas vajadzības; trūkumi: iespējams, pārāk īss laiks pienācīgai plānošanai un pamatīgākām izmaiņām programmās);
- **7 gadi ar apjomīgu pārskatīšanu pēc pieciem gadiem**, dodot iespēju līdzekļu galējo pārdalīšanu pieskaņot stratēģijai „Eiropa 2020”;
- **10 gadi ar nozīmīgu vidusposma pārskatīšanu (5+5)**; šī iespēja dotu pietiekamu elastību nozīmīgai prioritāšu pārskatīšanai. Maksimālās robežas un galvenie juridiskie instrumenti būtu noteikti uz 10 gadiem, taču resursu sadalījumu izdevumu kategorijās, programmu un instrumentu prioritātes būtu iespējams pārvērtēt.

Politikas uzdevumu komiteja

Politikas uzdevumu komitejas Diskusiju dokumentā par DFS ilgumu laikposmam pēc 2013. gada (Referents: *Salvador Garriga Polledo*) ir izskatītas šāds iespējas:

- **1. iespēja:** 5 gadu DFS cikls, sākot no 2014. gada, uzreiz pēc tam, kad beigsies pašreizējās DFS termiņš;
- **2. iespēja:** 5 gadu DFS cikls, sākot no 2021. gada, to ieviešot pēc 7 gadu „pārejas” DFS 2014.–2020. gadam, lai varētu veikt pakāpenisku sinhronizāciju ar EP/Komisijas pilnvaru termiņu;
- **3. iespēja:** 5 gadu DFS cikls, sākot no 2016. gada, pēc pašreizējās DFS pagarināšanas, lai varētu veikt pakāpenisku sinhronizāciju ar EP/Komisijas pilnvaru termiņu;
- **4. iespēja:** 10 gadu DFS cikls ar nozīmīgu vidusposma pārskatīšanu, Komisijas 5+5 priekšlikums.

Tajā ir apgalvots arī, ka varētu būt neiespējami apvienot nepieciešamību pēc elastības ar nepieciešamību pēc garākiem plānošanas cikliem, un cita starpā uzdots jautājums, kā daudzgadu programmu ilgumu varētu sinhronizēt ar DFS ilgumu.

Kultūras un izglītības komiteja

Būtiski ir atrast pareizo līdzsvaru starp prognozējamību un elastību, lai nodrošinātu gan ilgtermiņa saskaņotību un prognozējamību, ieviešot daudzgadu programmas, gan budžeta cikla vienmērīgu darbību. Runājot par kultūras un izglītības programmām, pārāk īss cikls varētu kavēt programmu īstenošanu, taču pārāk ilgs cikls varētu būt neelastīgs.

c) Eiropas pievienotā vērtība un politikas prioritātes

Komisija

Kā norādīts Komisijas paziņojumā, ir svarīgi noteikt gadījumus, kad ES budžeta izdevumi ir efektīvāki nekā valsts līmeņa izdevumi. ES budžets jāizmanto, lai finansētu pasākumus, ko pašas dalībvalstis un reģioni nevar finansēt, kā arī, ja ar ES finansējumu var sasniegt labākus rezultātus. Īsumā, ar to jāveic darbības, ko pretējā gadījumā nevarētu izdarīt: tam jābūt patiešām „papildu” budžetam un jāsniedz „Eiropas pievienotā vērtība”.

Politikas uzdevumu komiteja

Politikas uzdevumu komitejas debašu centrā ir bijušas grūtības noteikt Eiropas pievienotās vērtības jēdziena skaitlisko apjomu, nepieciešamība palielināt snieguma efektivitāti, saskaņošana ar valstu budžetiem un papildu spiediens ES budžetam, ņemot vērā jaunās kompetences, kas paredzētas Lisabonas līgumā.

Kultūras un izglītības komiteja

Sarunām par jauno DFS jānotiek kontekstā, kurā dominē ļoti sarežģīts finansiālais stāvoklis lielākajā daļā dalībvalstu. Patiesi — valstu izdevumu plānos, dalībvalstu iekšpolitikā vispārīgi nākamajā dekādē lielākoties dominēs nodokļu paaugstināšana, izdevumu samazināšana un labklājības jomas reformas ar mērķi samazināt valstu deficītus un valstu parādus līdz ilgtspējīgiem līmeņiem. Tādēļ esošo izdevumu apjomu saglabāšanas aizstāvēšanai (nemaz jau nerunājot par izdevumu palielināšanu) attiecībā uz programmām, par kurām atbildīga Kultūras un izglītības komiteja, jābalstās uz skaidru un pārliecinošu to Eiropas pievienotās vērtības pierādīšanu: dalībvalstīm jābūt pārliecinātām, ka ar izdevumiem Eiropas līmenī nauda patiešām tiek ietaupīta salīdzinājumā ar šiem pašiem izdevumiem šajās pašās politikas jomās valstu līmenī.

Attiecībā uz mūžizglītības programmu un tās mobilitātes shēmām izglītībā, jo īpaši „Erasmus”, pieprasījums šobrīd ir krietni lielāks nekā piedāvājums, un tās izpildes līmenis ir tuvu 100 %. Tādēļ nevar apstrīdēt, ka šīs programmas sniedz nepārprotamu un izmērāmu Eiropas pievienoto vērtību. Tādēļ Komisija ierosina šīs mobilitātes programmas paplašināt un resursu piešķiršanu vairāk saistīt ar to apgušanu.

Komitejai jāapsver, cik lielā mērā šis punkts attiecas uz citām programmām, par ko EP ir atbildīgs. „MEDIA 2007” programma ir citādāks gadījums, jo tās „produkts” ir apmācības, izstrādes un izplatīšanas projekti. Līdzīgas piezīmes attiecināmas uz programmu „Kultūra 2007”. Turpretim programmai „Jaunatne un pilsonība” ir diezgan atšķirīgi mērķi,

katrs no tiem ir saistīts ar ievērojamiem izdevumiem Eiropas līmeņa NVO, kas pārstāv attiecīgajās pilsoniskās sabiedrības jomas.

Visbeidzot, ņemot vērā sarežģīto finansiālo kontekstu, kas jau tika minēts, kā arī lielo varbūtību, ka nākamā DFS varētu sniegt tikai „statisku” finansējuma līmeni, būs svarīgi palielināt sinerģijas starp dažādām DFS politikas jomām, programmām un daļām. Politikas uzdevumu komitejai jo īpaši jāuzsver nozīme, kāda ir sinerģiju palielināšanai starp lauksaimniecības politikas un struktūrpolitikas izdevumiem, no vienas puses, un mūžizglītības, jaunatnes un kultūras projektu izdevumiem, no otras puses.